

PRIČA O ZORKU BISTROZORKOM I O SREĆI

Sastala se tri diva u jednome klancu.

Malo se poigrali: prvi tri gore razvalio, drugi tri jezera razpljuštio, a treći zrnašce živa srebra uhvatio.

— Malo je ove igre, — reče Valigora.

— Da tražimo bolje, — odvrati Mokronog.

— Da vidimo, je li sunašce više, ili je more dublje, ili je Sreća dalje, — predloži Zorko Bistrozorki.

— Dobro je, — dokončaše sva trojica i podieliše si posao.

— Moje su gore, ja ću suncu kose splesti, — reče Valigora.

— Moje je more, ja ću morskom dnu, gdje je najdublje, utrobu proporiti, — prihvati Mokronog.

— Moja je ravna zemlja, ja ću Sreću uhvatiti, — dovrši Zorko — pa se odmah razidoše svaki na svoju stranu.

Valigora uzašao na goru: najprije na gvozdenu, pa onda na mjedenu, pa napokon na najvišu, staklenu.

Stade div na vrh gore, pruži se pod nebo i digne desnu ruku: na ruci zvjezdica. Po drugi put se jače pruži i ruku još više digne: na dlanu srebro od mjeseca. I po treći put se pružio i ruku najjače digao: al sunca doseći ne može. Snuždio se Valigora, sašao s gore i vratio se u klanac.

Mokronog otišao do sinjeg mora. Gdje je more duboko, tamo prvi put zaronio: zlatnu stienu na ramenu iznesao. Gdje je more dublje, tamo po drugi put zaronio: bisernu stienu iz mora iznesao. Gdje je more najdublje, tamo po treći put zaronio — al ga more izbacilo, do dna mu ne dalo. Snuždi se Mokronog i vratи se u klanac.

A Zorko izašao na ravnu zemlju. Zagledao se bistrozorkim očima i ugledao u trećem carstvu diete. Sjedi diete nasred polja, igra se sa zlatnom mušicom i veselo pljeska rukama. Upozna odmah Zorko Bistrozorki, da ono nije mušica, nego da je ono Sreća i uputi se put djeteta. No kakogod brzo išao divovskim koracima, tako ipak zakasnio: mušica bijaše već odletjela, a diete sjedjelo i gorko plakalo. Ali u daljini vidi Zorko, kako leti divna paunica, i odmah prepozna bistrozorkim očima, da se ono zlatna mušica pretvorila u paunicu i da leti u deveto carstvo u palaču trgovčevu. Kako paunica u palaču uletjela, tako po palači zasjali plamečci zlatni i srebrni. Pobrzao Zorko za paunicom, da je stigne u palači. No kakogod brzao, i opet zakasnio. Dok on tamo, već Sreća-paunica odletjela iz palače trgovčeve. Počeli se trnuti plamečci,

ponajprije zlatni, pa onda i srebreni, a trgovac pred palačom ruke lama. — Ali u daljini leti orao, na glavi mu kruna carska. Odmah se dosjetio Zorko, da se ono paunica pretvorila u orla, i vidi, kako u devetom carstvu orao uletio u dvore vojvodine, a pred dvorom narod kliče i vojvodu za cara kruni. Poboja se Zorko, da mu orao ne umakne, jer bijahu već stigli nakraj svieta. Pojuri dakle Zorko divovskim trkom, da uhvati Sreću-orla okrunjenog. Ali kad on do devetog carstva i do dvora vojvodina, već orao bijaše izletio iz dvora, pred dvorom lomača bukti, a na lomači svezani vojvoda izgara.

— Dognat ću orla do kraja svieta, do zida nebeskoga, tamo ću ga uhititi, — pomisli Zorko i jurnu za orлом. I dotjera ga do zida nebeskoga, na kojemu svod nebeski počiva. Ali se orao vine pod svod nebeski, pa kad na najvećoj visini bijaše, razpade se u sitnu prašinu i prospe se polako po zemlji. A Zorko, kolikogod gledao bistrozorkim očima, ništa ne našao. Snuždi se veoma, te se i on vрати u klanac.

Izpričaše divovi jedan drugome svoju nedaću.

— Treba nam se bolje osiliti. Čekat ćemo tri male godinice! — tri male godinice: trista puta po trista godina.

Kad prošlo trista puta trista godina, osilili divovi na trostruku snagu. I razišli se opet po svome poslu.

Digao se Valigora na goru, na najvišu, na staklenu. Pružio se pod nebo i odmah od prve obim rukama do

sunca segnuo, te suncu kose spleo: ostale mu ruke pozlaćene. Vratio se Valigora radostan u klanac.

Pošao Mokronog do mora, u more uronio, od prve do najdubljeg dna segnuo, morskome dnu utrobu proporio i biel gorući kamen u ruci iznesao. I on se radostan u klanac vratio.

A Zorko Bistrozorki izašao opet na ravnu zemlju. Ali ono sve bilo isto onako kao prije trista puta trista godina. Gonio div i Sreću mušicu, i Sreću paunicu, i Sreću orla okrunjenog — uzpeo se orao okrunjeni u najveću visinu i razpao se u prah, a prah sitniji, negoli je prašina nad ljetnim putovima. I nijednog praška ne nađe Zorko Bistrozorki. Vrati se on još gore snužden i praznoruk u klanac.

— Spleo sam kose suncu, — reče Valigora i pokaže svoje silne ruke suncem pozlaćene.

— Proporio sam morskome dnu utrobu, — reče Mokronog i pokaže biel gorući kamen, koji plamsaše bielim i modrim svjetлом.

— Izmakla mi Sreća. Vidio sam je, a ne znam, ni gdje je ni kakva je sada, — reče Zorko Bistrozorki.

Zahihotala ona dva diva, zatutnjila dva klanca i sedam gora od njihova smieha. A Zorko otišao od njih, stao uz neku visoku planinu, oslonio se laktom uz njeno sljeme i zamislio se težko: kako li bi Sreću uhitio, i gdje li je ona sada?

Ujedared se kroz hihot i smieh divova začuje sitan glas, dolje, uz nogu Zorkovu.

— Evo me, Zorko! — zazveči, kao da je srebrn praporac.

Pogleda Zorko niz svoje divovsko stegno, pa niz listove, pa dolje do svoga stopala divovskog. I vidi, da je stopalom zatvorio ulaz u malu prodolicu među planinama, i da sitna uzana stazica vodi u prodolicu. Ali ne vidi, odkuda onaj glas.

— Učini se manjim, — reče glasić. Zorko posluša i učini se manjim. — Još manjim, — reče glas, a Zorko opet posluša. — Još manjim, još manjim se učini, — prigonio glas Zorka, dok ga ne dognao do običnog rasta ljudskoga, tako te moguše stupiti na stazicu i poći njome u prodolicu. Kako stupio na stazicu, tako osjetio, da je onaj srebrni praporčić u njega zašao te mu u pol srdca tiho zvezke: — Traži me, Zorko, traži!

— Ne moram te tražiti, — nasmija se Zorko. — Čujem te dobro, gdje si. — Al mu svejedno bude pomalo težko, što je ostavio divovsku snagu i našao se tako malenim, a još s praporčićem u sebi.

Podje on ipak stazom u prodolicu. Mladi jaseni dizali se s lieva i desna, bujna trava pokrivala prodolicu, a daleko kroz klance i planine prinosio se nemili hihot Valigore i Mokronoga.

II.

Omjerili ovako divovi snagu svoju o sunce, o utrobu zemaljsku i o sreću ljudsku. Ali ljudi o tome niti što znali, niti im do toga bilo. Živjeli ljudi svojim životom, i bila im duša puna svačega.

Tako i na dnu prođolice živio neki čovjek po imenu Raduč. U njega bila kćerkica mala Mavrica. I više nikoga nisu imali. Živjeli oni sami samcati, tiho i spokojno, na daleko i široko ni žive duše, svuda tek vinjaga i divlji hmelj. Šuma i zvjerad šumska znala ih i družila se odavna s njima kao sa svojima.

Jutro je bilo čisto, a mlada stabla jedva čekala, da grane sunašce.

— Mavrice, čerke moja, nemoj da se pašeš danas crvenom tkanicom, — reče otac izašavši iz kolibe.

— Zašto, otče?

— Pomozi mi da prostrem ponjavac po ledini pa da legnem, — reče otac.

Učini Mavrica tako, a Raduč legne, uhvati diete za ručicu i reče:

— Mavrice, meni je umrieti.

Diete ovo nije moglo razumjeti, nego samo zadrhta i upita:

— Što će ovo biti, otče?

— Ne znam ni ja, što će biti, — šapnu Raduč, — samo ne ćemo biti zajedno. Ostat ćeš sama u kolibi.

Diete se prihvati obim ručicama za ruku otčevu.

— Ne boj se, Mavrice, ničega. Šumska te zvjerad poznaje. Ne boj se lisica, s njima si uzrasla!

— Da, otče, one dolaze svakoga jutra da se igraju sa mnom, — odvrati diete al se sagnu k ruci otčevoj, i obliju je suzice.

— Ne boj se ni vukova — i oni te znadu i čuvaju te.

A diete se priljubi lišcem uz ruku otčevu i zajeca:

— Da, otče, vukovi su mi vrlo dobri.

— Jelte, Mavrice, jelte milo moje, da su ti vukovi zaista dobri? — šapnu hitro Raduč, i oblige ga strašan znoj, jal' od smrtne muke, jal' od straha, jesu li vukovi zaista dobri sirotčetu? Prihvati jače ručicu djeteta i reče:

— Zbogom, Mavrice, zbogom lane moje!

A diete sklopi očice. Dode uviek sjena, što ovako ili onako pokriva svačije oči i svačiju pamet, te nitko pravo ne zna i ne vidi, kako mu umire otac.

Raduč pako zahvati još okom nebo oko sebe i razstavi se s dušom. Kraj njega na ponjavcu ležala bez glasa Mavrica kao bielo janješce — sama samcata na ovome svetu.

Za malo počeli pridolaziti vuci, kako bijahu navikli. No odmah naslutili, da je nešto novo. Stali tražiti po ledini, pa kad našli ono dvoje na ponjavcu, počeli ogledavati mrtvog Raduča. A lisice pružile šiljaste njuške kroz šikaru i njuškale, ima li što. I drugačije danas proviruju vukovi, i drugačije njuškaju lisice, i drugačije im se svima oči kriese nad mrtvim Radučem.

Uto stazom naišao Zorko Bistrozorki. Prošao on svu prodolicu, sve pregledao i svemu se nadivio, čega dosad nikada opazio ne bijaše. Vidio i pticu šarenu i jagodu crvenu i bijelu koru javorovu. A još bi i više toga progledao, al mu dvoje smeta, čemu ne bijaše privikao: prvo je grohot divova, što se negdje preko

planina uhvatili rukama na igru, te se njemu izruguju — a drugo je praporčić, koji u njemu jednako zvecka: — Traži me! Traži!

Ali Zorko reče sam sebi: — Hoće sreća opet da me nadmudri, pa da je uludo ganjam širom sveta, a kad tamo, ona se u meni sakrila. Morat će se ovo nekako drugačije desiti, pa da mi ona sama izađe na vidjelo!

Zato pusti Zorko Bistrozorki praporčić, neka zvecka, a on išao po prodolici sve dalje, da je svu vidi i da upozna, kakav je život, kad nije divovski.

Dode tako Zorko do kolibe. Razbjegli se vuci, kao što bježi onaj, koji bijaše zlo nakanio, a Zorko ugleda ovo dvoje na ponjavi i pristupi k njima. Sagne se i pogleda ih, pa kad osjeti toplu ruku djeteta u hladnoj ruci otčevoj, trgnu se Zorko Bistrozorki. — Na svetu nema većega, nego što je ovo, — pomisli Zorko.

— Da sam suncu kose pleo, manje bi bilo, negoli je ovo. U ovome je sve, što ima na nebu i na zemlji — ovdje će negdje i Sreća izaći.

Diete još uviek spavalо težkim snom, a Zorko razstavi dječju ručicu od otčeve ruke. Kano odkinuta ružica ležala sada Mavrica, a Zorku se srdce otvori i odmah se napuni boli.

Pogodi Zorko, da treba pokopati Raduča. Uze lopatu i poče kopati grob, a na Sreću zaboravio. Kopanje težko, teže nego ikoji posao divovski, a sunce pripeklo kao za divovskih dana. Omiljelo odmah Zorku sunce, što mu tako žestoko kroz lopatu u ruke struji te mu pomaže zemlju izdizati.

Već se sumrak počeo hvatati, kad Zorko pokopao Raduča i nagrnuo na nj težak humak ilovače. Pa kad pogleda, kolika je ono težina nad čovjekom, učini se Zorku, da je sva ona zemlja legla njemu samome na grudi. Razžali se Zorko nad čovjekom i htjede sjesti, da promisli, što je ovo.

Ali u to dunu večernji vjetar hladan kano britvica. Zazebu kosti Zorka, i pogodi Bistrozorki, da treba pregrnuti ponjavac preko djeteta. Učini tako pa onda pode da razvede oganj pred kolibom.

U to Mavrica otvorila očice. Oko nje hladan vjetar puše, sumrak silazi s planina, a kraj nje veliki humak ilovače. Zavrisne Mavrica kano ranjena košutica i pane opet nice k ledini, da se od svega zakloni.

Zorko pode do djeteta. Prokušao on toga dana i vrućinu i studen, natudio se truda, pokopao čovjeka i razžalio se pravom žalosti. Zato pogodi, kako se pristupa sirotici. Priđe polagano do djeteta, počeka, da se diete izplače, a onda ju tihano digne u naručje i ode s njome k ognju.

Sjedne Zorko s Mavricom do ognja. I opet zazveći praporčić u njemu. — Traži me, Zorko. Traži.

— Umukni, — šapne Zorko; — nije mi do tebe, nego do ove sirotice, — pa se sagne nad Mavricu.

Diete pogleda Zorka, a licem joj preleti djetinji sjaj. Raztvori obje ručice i prigrli se Zorku oko vrata.

— Sirotice moja, — izreče Zorko i ne prepozna svoga glasa, a u sebi osjeti toliku svjetlost, da se

sve u njemu i oko njega promienilo. Ležala ta svjetlost svuda i na svemu, i sve mu se učini pozlaćeno, dal' od vatre, dal' od čega boljega.

U taj čas opazi Zorko, da nisu sami. Uz oganj sjela žena, kao da je i ona sva od svjetlosti satkana. Sva je divotna, a najljepše su joj ruke, biele i prekrasne, kojima je primetnula svoj iver k njihovome ognju.

— Gle, evo te, — začudi se Zorko Bistrozorki.

A Sreća samo kimnu glavom, nasmieši se i ostade s njima, kako dugo mogaše.

* * *

Pun mjesec stajao nasred neba, kad se s desne strane prodolice nad planinu nadvirio Valigora, a s lieve Mokronog.

Doznali divovi, da je Zorko uhitio Sreću, i došli da vide, što je.

— Hajde da svršimo igru! Donesi, što si uhitio, — rekne Valigora Zorku.

— Ne idem, — odvrati Zorko, — ostat ću, gdje sam.

— Ne ideš? — reče Mokronog. Od čuda klonule mu obje divovske ruke niz planinu. Pokršila se stabla, kud mu ruke pale, i učinila se dva prosjeka kroz šumu; i Mokronog opet reče:

— Ne ideš? A šta će biti od tvog diela, od ravne zemlje?

— Podielite ju među se! — odvrati Zorko.

Tako i bilo. Zorko ostade uz diete i ognjište, gdje mu se Sreća ukazala, a Sreća ih zavoli i ostade s njima, što dulje mogaše.

A ona dva diva odoše, da se podiele, zavadiše se o baštinu i proždrieše jedan drugoga.